

**İSMAİL KÜRŞAD ÇAPANOĞLU**  
**DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ**  
**STRATEJİ VE İŞ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANLIĞI**  
**BOTAŞ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**  
**7-8.09.2007 – İSTANBUL**

**Sayın Başkan,**  
**Değerli katılımcılar,**

### **Yansı 1**

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Elektrik Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen Marmara Enerji Forumu 2007’de Kuruluşum adına sizlere hitap etmekten onur duymaktayım.

Ülkemiz kalkınmanın temel girdisi olan enerjinin önemli miktarda üretildiği ve dağıtıldığı bir coğrafyanın tam ortasında yer almaktadır. Bu kritik bölge globalleşen dünyanın ilgi odağı haline gelirken, enerjinin alanında taşıdığı önem ile derinlik kazanmakta ve uluslararası ekonomi ve politika merkezine oturmaktadır.

Günümüzde, geleneksel enerji arz merkezlerinde orta ve uzun vadede daha güvenilir üretim ve ihracat sistemlerinin tesis edilmesi birincil öncelik halini alırken, ana tüketici ülkelerde hem arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi hem de konvansiyonel taşıma sistemlerinin tümüyle yeni ve daha güvenli seçeneklerle beslenmesi hayati bir önem kazanmaya başlamıştır.

İşte bu yeni stratejik denklem, 21. yüzyılda arz ve talep noktaları arasındaki köprü özelliği ile enerji arz güvenliğine mutlak manada en büyük katkı yapacak Türkiye'yi ön plana çıkarmıştır.

Gücünü ve öncü karakterini tarihsel derinliğinden alan Türkiye, gerek dünya petrol ve doğal gazı rezervlerinin % 70'inden fazlasına ev sahipliği yapan Orta Doğu, Orta Asya ve Hazar, Güney Akdeniz ve Rusya Federasyonu'na coğrafi yakınlığı; gerekse bu kaynakların Türkiye ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya aktarılması amacıyla geliştirilen boru hattı projeleri sayesinde, Batılı tüketicilerin seçim yapabileceği kaynak sayısını çoğaltarak, Doğulu üreticilerin de seçim yapabileceği pazar alanını genişleterek rekabetin gerçek anlamda artmasına aracılık edecektir.

#### **Değerli katılımcılar,**

1974 yılında Irak petrolünü dünya pazarlarına ulaştıracak taşıma sistemlerini inşa etmek ve işletmek amacıyla kurulan BOTAŞ, bugün bölgenin en önemli, en büyük ham petrol ve gaz taşıma ve doğal gaz ticaret şirketi olmuştur.

BOTAŞ, 3200 çalışanı ile sahip olduğu, işlettiği ve inşa ettiği 15.000 km'den fazla çelik boru hatları ile ham petrol ve doğal gazı nihai müşterisine ulaştırırken sadece kamu hizmeti yapmamakta, ülkesine ve bölgesine güvenilir ve ekonomik çözümler sunmaktadır.

BOTAŞ, ham petrol taşımacılığı alanında, gerek ulusal üretimimizi gerekse Ceyhan üzerinden ithal edilen petrolü rafinerilere taşımakta; ilki 1977 yılında ikincisi 1986 yılında işletmeye alınan Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı sistemini Irak'tan pompaj yapıldıkça çalıştırmakta; ama terminal ve pompa istasyonları dahil tüm boru hattı sistemini her daim

hizmete hazır tutmaktadır. Sistemin Irak tarafındaki sorunların bir an önce çözümlenerek bu önemli hattın yeniden tam kapasite ile kullanılması beklenmektedir.

BOTAŞ diğer taraftan 20. Yüzyılın Petrol Anlaşması olarak nitelenen Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattının Türkiye kesiminde üstlendiği Anahtar Teslim Müteahhitlik görevini başarıyla tamamlamıştır. Türkiye içinde kalan 1076 km'lik söz konusu hattın işletmesi ise BOTAŞ Int. Ltd. tarafından başarı ile yapılmaktadır. En yüksek uluslararası standartlarda yapılan ve işletilen BTC Ham Petrol Boru Hattı Projesi ile ulusal şirketimiz BOTAŞ önemli bir başarıya daha imza atmıştır.

## **Yansı 2**

Modern dünyanın vazgeçilmez yaşam standardı ve enerji arz güvenliğinin de ayrılmaz parçası olan doğal gazı da Türk ekonomisine kazandıran BOTAŞ, 1987 yılında Rusya'dan 500 milyon m<sup>3</sup> ile başlattığı doğal gaz ithalatını, 2006 yılında diğer ülkelerden yaptığı ithalatlarla birlikte toplam 30,8 milyar m<sup>3</sup>'e çıkartmıştır. 2007 yılında ise 34,6 milyar m<sup>3</sup> gaz arzı beklenmektedir.

Doğai gaz tüketim dağılımında ise elektriğin payı son beş yılda %67'den %54'e düşerken konut ve sanayide önmeli yükseliş olmuştur.

## **Yansı 3**

Arz kaynaklarımız açısından bakıldığında; 6 farklı ülke ile yapılan uzun vadeli anlaşma çerçevesinde 5 ayrı giriş noktasından ulusal şebekeye bağlanılmaktadır. Yakın zamanda almayı umduğumuz Azeri gazı ile arz nokta sayısı 6'ya çıkacaktır.

Ayrıca, TPAO tarafından yapılan Silivri deposuna da gaz enjekte edilmeye başlanmış olup, önümüzdeki kış da bu kış olduğu gibi sıkıntısız geçmesi hedeflenmektedir.

### **Değerli Katılımcılar,**

BOTAŞ tarafından, 2001 yılında yürürlüğe giren 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu Geçici 2. maddesine istinaden mevcut ikili anlaşmalarından 16 milyar m<sup>3</sup>/yıllık kısmının devri için ihale yapılmış, 2005 yılında yapılan ihale sonucunda 4 milyar m<sup>3</sup>/lük bölümü için geçerli teklif gelmiş ve bunların tamamını da BOTAŞ Yönetimi onaylayarak Alıcı, Satıcı ve İstekli Firmalar arasında Devir Protokolleri peyderpey imzalanmaya başlamıştır.

Diğer taraftan, son yıllarda gündeme gelen ve 9 Nisan 2007 tarihinde Doha zirvesi ile sonuçlanma aşamasına gelmiş gaz ihracatçısı ülkelerin kartelleşme çabalarına girdiği bir dönemde, net ithalatçı konumunda olan ülkemizin bu ülkelerin karşısına parçalı bir yapı ile mi yoksa başarılı bir bütün olarak mı çıkması gerektiğine acilen karar verilmelidir.

### **Değerli Katılımcılar,**

#### **Yansı 4**

BOTAŞ, 20 yıl gibi kısa bir sürede ulusal iletim şebekesini tamamlamış, sadece son 5 yıl içinde 1.5 milyar dolar yatırım yaparak yaklaşık 6000 km çelik doğal gaz boru hattı döşemiş, devam eden projelerle önümüzdeki iki yıl içinde de mümkün olan tüm illere ulaşmış olacaktır. Yatırımcı bir kuruluş olarak BOTAŞ iletim ve dağıtım hatlarının bir parçası olarak bağlantı hatlarını yaparken düzenleyici kuruluşun

öngördüğü yatırım modeli ile de dağıtım şirketleri kendileri için oluşturulan imtiyazlı bölgelerde şehir dağıtımlarını gerçekleştirmektedir.

BOTAŞ, ülke sınırına gelen gazı tüketim noktalarına ulaştıran ana iletim hatlarını projelendirirken, ülkemizin gelecekte kritik önemdeki bir geçiş ülkesi olacağı öngörüsü ile hareket etmektedir. Özellikle batıya giden hatların kapasitesi dikkate alındığında, Türkiye-Yunanistan-İtalya ve Nabucco projelerinin ilk aşamalarında taşınması planlanan gazı bazı modifikasyonlar ile taşıyabilecek ciddi bir omurganın oluşturulduğu görülecektir. Bunun bir sonucu olarak petrolden sonra Hazar Denizi'nde üretilecek Azeri gazının da, bu yıl Yunanistan'a ihracı ile birlikte Doğu-Batı Enerji Koridorunun doğal gaz ayağı tamamlanmış olacaktır.

### **Değerli Katılımcılar,**

Doğal gazın ülkelerin birincil enerji tüketimindeki payı arttıkça, arz güvenliği noktasından hareketle arz çeşitliğinin önemi artmakta, yatırımcıları teşvik eden fiyat seviyeleri sayesinde Kıta Avrupa'sı hummalı bir yatırım dönemine girmektedir.

2006 yılında küresel ısınma nedeniyle 486 BCM olarak gerçekleşen AB doğal gaz tüketimi 2005'e göre % 1.1 azalmasına rağmen, sisteme bağlı müşteri sayısı % 1.6 oranında artarak 105 milyonu geçmiş; toplam tüketimdeki iç üretimin payı ise % 41'den % 38'e düşerek 194 BCM olarak gerçekleşmiştir. Buna uyumlu olarak ithalat oranı % 59'dan % 62'ye yükselmiştir ki bu oran yaklaşık 800 BCM'lik tüketim düzeyine ulaşılacak 2020 yılında % 70'lerin üzerine çıkacaktır.

İşte bu ithalat bağımlılığı, genelde enerji arzı, özelde doğal gaz kaynaklarına güvenli erişim ve kaynak çeşitliliğinin arttırılması

hususlarını, AB'nin en önemli gündem maddelerinden biri haline getirmiştir. Bu doğrultuda geliştirilen projelere bakıldığında, Afrika'dan ve Kuzey Avrupa'da Norveç ağırlıklı geliştirilen projelerin yanı sıra, AB enerji komisyonu Hazar ve Orta Doğu kaynaklarını kendisi için potansiyel 4. ana kaynak olarak açıklar ve desteklerken, ihtiyaç duyulacak gazın boru ile mi LNG olarak mı alınacağını ve hangi güzergahtan taşınacağını şirketlere bırakmıştır.

Bugün LNG, gerek tanker maliyetleri, gerekse yeni nesil sıvılaştırma ve gazlaştırma teknolojileri ile boru gazına her zamankinden daha güçlü bir rakip haline gelmiştir. Boru hattı kapasitesine bağlı olmakla birlikte ana maliyetler karşılaştırıldığında LNG, 1990'lı yıllarda 4000-5000 km'den daha uzun boru hatlarının rakibi olarak görülürken, bugün bu mesafe 2500-3000 km'ye kadar düşmüştür. Bugün kıta Avrupa'sında yapılan ve planlanan 20'ye yakın LNG projesi bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı Türkiye üzerinden geliştirilen boru hattı projelerinin hedef pazarları arasında yer alan Güney ve Orta Avrupa'dadır ve bunların yatırımcıları arasında sözkonusu boru hattı yatırımcılarının bulunması dikkate değerdir.

**Değerli Katılımcılar,**

#### **Yansı 5**

Hazar ve Orta Doğu rezervlerinin önemi konusunda BOTAŞ'ın gelecek öngörüsü ile geliştirdiği, halihazırda tamamlamış olduğu ve devam eden projelerin genel vizyonunu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bu projeler:

- TRANSBALKAN BORU HATTI
- İRAN DGBH

- MARMARA LNG VE ALİAGA LNG
- MAVİ AKIM
- ŞAHDENİZ VE TRANSHAZAR DGBH
- ARAP DGBH
- TÜRKİYE-YUNANİSTAN-İTALYA DGBH
- NABUCCO DGBH
- IRAK DGBH VE LNG EXPORT PROJESİ

BOTAŞ, geliştirdiği projelerde Hazar Bölgesi'ne öncelik vermekle birlikte, hedeflerini sadece Azeri gazı ile sınırlamamakta; tüm komşularının refahına katkı yapacak biçimde hareket etmektedir. Bu sayede, genel olarak Rus gazına aşırı bağımlı Avrupalı tüketiciler, ilk önce Azeri gazı kullanmaya başlayacaklar ve ticari koşullar dahilinde 2010'lu yıllardan itibaren yine Türkiye üzerinden taşınan Mısır, Suriye, İran, Irak hatta Katar, Kazak, Türkmen, Özbek gazı ile de tanışacaklardır.

Bugün, BOTAŞ, sadece mevcut alt yapısını optimum kullanarak 2010 yılından itibaren Avrupa'ya en az 20 BCM düzeyinde doğal gaz ulaştırabilecek durumdadır. Bu transit taşıma kapasitesinin, yeni yatırımlar ve Avrupa pazarını hedefleyen yeni boru hattı projeleriyle katlanarak artması beklenmelidir.

## **Yansı 6**

Değerli Katılımcılar;

Sizlere Kuruluşumun genel genel durumunu anlattıktan sonra biraz da Marmara Bölgesi'ndeki, çalışmalarımız ile ilgili bilgiler vermek istiyorum.

Refahın yolu kalkınma, kalkınmanın temel girdisi ise enerjidir. Oturuma katılan diğer kuruluş temsilcilerinin de belirttiği gibi, ülkemiz sanayiinin, dolayısı ile kalkınmasının lokomotifi Marmara Bölgesi'dir. Bu nedenle bölge enerjinin en çok tüketildiği, enerjiye en yoğun talebin olduğu bölgelerimizin başında gelmektedir.

Dünyada 1970'li yıllarda yaşanan enerji krizinin sonrasında doğal gazın verilen önem artarken, Ülkemizde de 1980'li yılların ilk yarısında hem enerji kaynaklarında çeşitlilik sağlamak hem de o yıllarda özellikle büyük yerleşim merkezlerinde artık kendisini iyice hissettirmeye başlayan hava kirliliğinin önüne geçebilmek amacıyla doğal gazın kullanımına geçilmesine karar verilmiş ve 1984 yılında Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan doğal gaz sevkiyatı konusunda Hükümetlerarası Anlaşma 'nın gereği olarak ilk doğal gaz faaliyetlerimiz başlamıştır. Bugün Rusya Federasyonu-Türkiye olarak adlandırılan Sovyetler Birliği-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı'nın yapımına Ekim 1986 tarihinde başlanmıştır. Hamitabat'taki Trakya Kombine Çevrim Santrali'ne Haziran 1987'de doğal gaz verilmeye başlanmıştır. Hattın Ağustos 1988 tarihinde Ankara'ya ulaşması ile Türkiye ilk doğal gaz boru hattına kavuşmuştur. Bu hat ile Marmara Bölgesi'nde yer alan Türkiye'nin önemli sınai tesislerine doğal gaz verilmiştir.

Daha sonra, 1996 yılında Rusya Federasyonu-Türkiye Doğal Gaz Ana İletim Hattı'na bağlanan Pazarcık-Karadeniz Ereğlisi Doğal gaz İletim Hattı ile Batı Karadeniz Bölgesi'ne, Bursa-Çan Doğal Gaz İletim Hattı ile de Güney Marmara Bölgesi'ne doğal gaz götürülmüştür.

Rusya Federasyonu-Türkiye Doğal Gaz Ana İletim Hattı ülkemize Bulgaristan sınırında Malkoçlar'dan girmekte, Hamitabat, Ambarlı,



İstanbul, İzmit, Bursa ve Eskişehir güzergahını takip ederek Ankara'ya ulaşmaktadır. Bu hat Marmara Bölgesi'nin de en önemli doğal gaz kaynağıdır. Marmara Bölgesi'nin doğal gaz kaynaklarından bir tanesi de Marmara Ereğlisi'nde yer alan LNG İthal Terminali'dir. Bölgenin diğer bir doğal gaz kaynağı da bu yıl içinde işletmeye alınan Kuzey Marmara ve Değirmenköy Doğal Gaz Yeraltı Depolama Tesisleri'dir.

Marmara Bölgesi'nde kamuya ait olan Hamitabat, Ambarlı, Ovaakça ve özel sektörün sahip olduğu Unimar, Trakya, Doğa Enerji, Adapazarı, Gebze elektrik santrallerine doğal gaz arzı yapılmaktadır. Marmara Bölgesi'nin büyük bölümüne doğal gaz götürülmüş olup, konut ve sanayinin kullanımına sunulmuştur.

Türkiye'nin "Doğu-Batı Enerji Koridoru" olma özelliğinin temel unsurlarından birini oluşturan doğal gaz boru hatları Marmara Bölgesi'ni kat ederek Trakya üzerinden Avrupa'ya yol alacaktır.

## **Yansı 7**

BOTAŞ, 2020 yılından itibaren, Türkiye üzerinden Avrupa'ya yaklaşık 64-100 BCM düzeyinde doğal gaz taşınabileceğini hesaplamakta ve çalışmalarını buna göre yapmaktadır

Bu projelerin adım adım gerçekleşmesi sonucu ülkemizin dünya enerji pazarındaki önemi artarken, orta vadede AHİBOZ ve CEYHAN'ın enerji terminali olacağına inancımız her zamankinden daha kuvvetlidir.

Kuşkusuz, bu stratejinin uygulama sürecinde de en kritik rol, son 10 yıldır bu potansiyeli Batı piyasalarına güvenli şekilde ulaştırma misyonu

üstlenen Türkiye'ye ve yürüttüğü birbirinden önemli boru hattı projeleriyle BOTAŞ'a düşmektedir.

Hepinize beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.